Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

13. februar 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — statsstøtte — tilskud til anskaffelse af digitalt dekoderudstyr — kommissionsbeslutning, der fastslår en støtteordnings ulovlighed og uforenelighed med fællesmarkedet — tilbagesøgning — opgørelsen af det beløb, der skal tilbagesøges — den nationale rets rolle — den nationale rets hensyntagen til Kommissionens synspunkter inden for rammerne af gennemførelsen af dens beslutning — princippet om loyalt samarbejde«

I sag C-69/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale civile di Roma (Italien) ved afgørelse af 19. november 2012, indgået til Domstolen den 11. februar 2013, i sagen:

Mediaset SpA

mod

Ministero dello Sviluppo economico,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, og dommerne J.L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot og A. Arabadjiev (refererende dommer),

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig A. Impellizzeri,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 21. november 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Mediaset SpA ved avvocati L. Medugno, A. Lauteri, G. Rossi, G.M. Roberti, M. Serpone og I. Perego

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato A. De Stefano

— den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget

* Processprog: italiensk.

— Europa-Kommissionen ved D. Grespan, B. Stromsky og G. Conte, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af de relevante EU-retlige bestemmelser vedrørende statsstøtte.

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Mediaset SpA (herefter »Mediaset«) og Ministero dello Sviluppo economico (ministeriet for økonomisk udvikling) om tilbagesøgningen af den statsstøtte, som Den Italienske Republik har ydet til Mediaset i henhold til en støtteordning til fordel for jordbaserede digitale selskaber, der transmitterer betalings-tv, og kabelselskaber, der transmitterer betalings-tv, som blev erklæret for uforenelig med fællesmarkedet ved Kommissionens beslutning 2007/374/EF af 24. januar 2007 om den statsstøtte (sag 52/2005 (ex NN 88/2005, ex CP 101/2004)), som Den Italienske Republik har ydet i form af tilskud til anskaffelse af digitalt dekoderudstyr (EUT L 147, s. 1) (herefter »beslutning 2007/374«).

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 659/1999

3 Artikel 14 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel [108 TEUF] (EFT L 83, s. 1) med overskriften »Tilbagebetaling af støtte« har følgende ordlyd:

»1. I negative beslutninger om ulovlig støtte bestemmer Kommissionen, at den pågældende medlemsstat skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren, i det følgende benævnt »beslutning om tilbagebetaling«. Kommissionen kræver ikke tilbagebetaling af støtten, hvis det ville være i strid med et generelt princip i fællesskabslovgivningen.

2. Den støtte, der skal tilbagebetales i medfør af en beslutning om tilbagebetaling, skal indeholde renter beregnet på grundlag af en passende sats, der fastsættes af Kommissionen. Renterne betales fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte var til støttemodtagerens rådighed, og indtil den tilbagebetales.

3. Med forbehold af eventuel kendelse fra [Den Europæiske Unions Domstol] efter [...] artikel [278 TEUF] skal tilbagebetalingen ske omgående og i overensstemmelse med gældende procedurer i den pågældende medlemsstats nationale ret, forudsat at disse giver mulighed for omgående og effektiv gennemførelse af Kommissionens beslutning. Til det formål og i tilfælde af søgsmål ved de nationale domstole træffer de pågældende medlemsstater alle nødvendige foranstaltninger, som er til rådighed i deres respektive retssystemer, herunder også foreløbige foranstaltninger, dog med forbehold af [EU-]retten.«

Beslutning 2007/374

4 Artikel 1 i beslutning 2007/374 bestemmer følgende:

»Den statsstøtteordning, som Den Italienske Republik ulovligt har indført til fordel for jordbaserede digitale selskaber, der transmitterer betalings-tv, og kabelselskaber, der transmitterer betalings-tv, er uforenelig med fællesmarkedet.«

5 Beslutningens artikel 2 bestemmer:

»1. Den Italienske Republik vedtager de bestemmelser, der er fornødne for at få den i artikel 1 omhandlede støtte tilbagebetalt af de begunstigede selskaber.

2. Tilbagebetalingen iværksættes straks på grundlag af procedurerne i landets lovgivning, forudsat at disse tillader en øjeblikkelig og effektiv gennemførelse af nærværende beslutning. Tilbagebetalingsbeløbet er rentebærende fra det tidspunkt, hvor støtten er blevet stillet til rådighed for de begunstigede selskaber, indtil tilbagebetalingstidspunktet.

3. De rentebeløb, der skal opkræves i medfør af stk. 2, beregnes på grundlag af proceduren i artikel 9 og artikel 11 i Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 af 21. april 2004 om gennemførelse af Rådets forordning nr. 659/1999 [EUT L 140, s. 1].«

6 I samme beslutnings artikel 3 er det fastsat:

»Den Italienske Republik underretter Kommissionen om, hvilke foranstaltninger landet har iværksat for at efterkomme denne beslutning, senest to måneder efter beslutningens meddelelse. Disse oplysninger gives ved hjælp af skemaet i bilaget til denne beslutning.

Inden for samme frist fremsender Den Italienske Republik de dokumenter, der er nødvendige for at godtgøre, at den har indledt tilbagebetalingsproceduren over for de selskaber, som har haft fordel af den ulovlige, med fællesmarkedet uforenelige støtte.«

7 Med hensyn til det beløb, der skal tilbagesøges, præciserede Kommissionen følgende i 191.-193. betragtning til beslutning 2007/374:

»(191) Hvad angår spørgsmålet om, hvor meget tv-selskaberne skal tilbagebetale, medgiver Kommissionen, at det er en ret kompleks opgave at fastslå, hvor stort et statsressourcebeløb de begunstigede selskaber reelt har nydt godt af. Dette skyldes ikke blot, at tilskuddet er blevet ydet *indirekte* via forbrugerne, men også at det var knyttet til det udstyr, som var nødvendigt for at modtage tv-selskabernes udsendelser, snarere end til udsendelserne selv.

(192) I henhold til Domstolens faste praksis er der imidlertid ingen krav i Fællesskabets lovgivning om, at Kommissionen, når den beordrer tilbagebetaling af en støtte, som er erklæret uforenelig med fællesmarkedet, skal fastsætte nøjagtigt, hvor stort et beløb der skal tilbagebetales. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionens beslutning indeholder de fornødne oplysninger til, at modtageren selv uden større vanskeligheder kan udregne dette beløb […]

(193) Kommissionen finder det derfor formålstjenligt at opstille visse retningslinjer for, hvilke beregningsmetoder der kan lægges til grund, når fordelen kan gøres op i tal. På baggrund af de særlige omstændigheder i forbindelse med denne undersøgelse mener Kommissionen, at en passende fremgangsmåde kunne være at beregne, hvor stort et ekstraudbytte tilskuddet har givet selskaberne fra de nye digitale tjenester og betalings-tv (pay-per-view).«

8 Kommissionen har i 196.-205. betragtning til beslutningen givet anvisninger om den i 193. betragtning til beslutningen anførte metode med henblik på at give Den Italienske Republik mulighed for at fastlægge de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 Efter vedtagelsen af beslutning 2007/374 udvekslede Kommissionen og Den Italienske Republik synspunkter vedrørende identificeringen af de enkelte modtagere i henhold til den støtteordning, der blev erklæret for ulovlig, og opgørelsen af de præcise beløb, der skulle tilbagesøges.

10 Navnlig ved skrivelse af 1..april 2008 godkendte Kommissionen den af Den Italienske Republik anvendte metode, dvs. en opinionsundersøgelse gennemført af Ipsos med henblik på at fastlægge antallet af ekstra kunder som følge af den pågældende støtte, gennemsnitsudbyttet pr. kunde og ekstraudbyttet. Kommissionen godkendte også Den Italienske Republiks konklusioner om, at støttemodtagerne TIMedia og Fastweb ikke skulle være omfattet af en tilbagebetalingsforpligtelse, idet de foretagne analyser påviste, at disse virksomheder ikke havde opnået noget ekstraudbytte i den pågældende støtteperiode. Til gengæld udtrykte Kommissionen i samme skrivelse tvivl med hensyn til Mediasets sparede omkostninger, og angav derfor, at den støtte, der skulle tilbagesøges hos sidstnævnte selskab, beløb sig til 6 844 361 EUR.

11 Ved skrivelse af 11. juni 2008 godkendte Kommissionen som følge af de nye forhold, som Den Italienske Republik havde bragt til dens kundskab, den nye beregning af sparede omkostninger, som denne medlemsstat havde foretaget for Mediaset, idet den støtte, der skulle tilbagesøges hos selskabet, således beløb sig til 4 926 543,22 EUR.

12 I anledning af Den Italienske Republiks fremlæggelse af yderligere oplysninger afviste Kommissionen ved skrivelse af 23. oktober 2009 den af denne medlemsstat anvendte nye økonomiske model med henvisning til, at den henviste til forskellige perioder for fordeling af omkostninger og indtægter, og at en lignende metode allerede var blevet afvist af den pågældende medlemsstat selv. Kommissionen anførte endvidere i skrivelsen, at den i tilfælde af, at Den Italienske Republik ikke iværksatte en hurtig tilbagesøgning af den pågældende støtte hos Mediaset, kunne gøre brug af proceduren i artikel 88, stk. 2, EF.

13 Ved kendelse af 12. november 2009 pålagde de italienske myndigheder Mediaset at betale et samlet beløb på 5 969 442,12 EUR, idet der i beløbet var indregnet renter i henhold til artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 659/1999.

14 Efter betalingen af det af de italienske myndigheder påkrævede beløb anlagde Mediaset den 11. december 2009 sag ved Tribunale civile di Roma med påstand om annullation af den pågældende kendelse og nedsættelse af det beløb, der skulle tilbagebetales, idet virksomheden bl.a. påberåbte sig en urigtig anvendelse af kriterierne i beslutning 2007/374 og den omstændighed, at de beregninger, som blev foretaget med henblik på at fastlægge det yderligere overskud som følge af den omhandlede støtte, var fejlagtige. Mediaset nedlagde endvidere påstand om, at der blev iværksat en sagkyndig undersøgelse.

15 I mellemtiden havde Mediaset anlagt sag med påstand om annullation af beslutning 2007/374 ved Den Europæiske Unions Ret. Retten frifandt Kommissionen i denne sag ved dom af 15. juni 2010, Mediaset mod Kommissionen (sag T-177/07, Sml. II, s. 2341). Mediaset appellerede Rettens dom, og Domstolen forkastede appellen ved dom af 28. juli 2011, Mediaset mod Kommissionen (sag C-403/10 P).

16 Tribunale civile di Roma har inden for rammerne af tvisten i hovedsagen iværksat en sagkyndig undersøgelse, hvis konklusioner, som blev afgivet af konsulentudvalget den 6. september 2011, indeholder kritik af både den opinionsundersøgelse, som blev anvendt for at beregne, hvor mange

ekstra seere betalings-tv og de nye digitale kanaler har fået, og de økonomiske modeller, som blev anvendt af hovedsagens parter. Det konkluderes også i rapporten, at det ikke er godtgjort, at forekomsten af den pågældende støtte faktisk havde indflydelse på salget af dekodere i den undersøgte periode. Med sine bemærkninger af 17. juli 2012 bestred Ministero dello Sviluppo economico undersøgelsens konklusioner.

17 På den baggrund har Tribunale civile di Roma besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er den nationale ret, som skal træffe afgørelse om størrelsen af den statsstøtte, som [...] Kommissionen har bestemt skal tilbagesøges, bundet – både hvad angår påvisningen af statsstøtte og opgørelsen heraf – af [...] beslutning [2007/374], som suppleret af [...] Kommissionens beslutninger […] i [skrivelser af 11. juni 2008 og 23. oktober 2009] og stadfæstet [ved Rettens dom i sagen Mediaset mod Kommissionen]?

I modsat fald:

2) Har [Retten] med dom[men i sagen Mediaset mod Kommissionen], hvori den bekræfter den nationale rets kompetence til at træffe afgørelse om statsstøttens størrelse, haft til hensigt at begrænse en sådan beføjelse til opgørelsen af et beløb, som nødvendigvis skal være en positiv værdi og ikke kan være lig nul, idet der er tale om en statsstøtte, som er blevet tildelt eller modtaget?

3) Har [Retten] med dom[men i sagen Mediaset mod Kommissionen], hvori den bekræfter den nationale rets kompetence til at træffe afgørelse om statsstøttens størrelse, haft til hensigt at tildele den nationale ret en beføjelse til at vurdere kravet om tilbagebetaling både hvad angår påvisningen af statsstøtte og opgørelsen heraf og dermed også beføjelsen til at udelukke enhver tilbagebetalingspligt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den nationale ret med henblik på at sikre gennemførelsen af en beslutning fra Kommissionen, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, og anordner tilbagebetaling af den pågældende støtte, men ikke identificerer de enkelte modtagere af denne støtte, eller fastlægger de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, er bundet af ikke blot denne beslutning, men også af de synspunkter, som den nævnte institution har givet udtryk for inden for rammerne af gennemførelsen af denne beslutning – synspunkter, som præcist angiver den støtte, der skal tilbagesøges hos en bestemt modtager.

19 Det bemærkes i denne forbindelse, at gennemførelsen af kontrolordningen med statsstøtte tilkommer dels Kommissionen, dels de nationale retter, idet deres respektive roller supplerer hinanden, men er klart adskilte (jf. dom af 21.11.2013, sag C-284/12, Deutsche Lufthansa, ECLI:EU:C:2013:755, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

20 Ifølge den nævnte ordning er det alene Kommissionen, der herved er underlagt Unionens retsinstansers efterprøvelse, som er kompetent til at træffe afgørelse om en støttes forenelighed med det indre marked (jf. i denne retning dom af 21.10.2003, forenede sager C-261/01 og C-262/01, van Calster m.fl., Sml. I, s. 12249, præmis 75, og af 5.10.2006, sag C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, Sml. I, s. 9957, præmis 38, samt Deutsche Lufthansa-dommen, præmis 28).

21 Ifølge fast praksis er Kommissionen, når den fastslår, at en støtte, som er erklæret uforenelig med fællesmarkedet, skal tilbagebetales, ikke forpligtet til at fastsætte den nøjagtige størrelse af det tilbagebetalingspligtige støttebeløb. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionens beslutning indeholder anvisninger, hvorved beslutningens adressat uden overdrevne vanskeligheder selv kan fastslå beløbet (jf. i denne retning dom af 12.10.2000, sag C-480/98, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 8717, præmis 25, dommen i sagen Mediaset mod Kommissionen, præmis 126, og dom af 8.12.2011, sag C-81/10 P, France Télécom mod Kommissionen, ECLI:EU:C:2011:811, præmis 102).

22 Når Kommissionen står over for en støtteordning, er den nemlig som regel ikke i stand til – eller forpligtet til – at identificere den præcise størrelse af den støtte, som hver enkelt støttemodtager har fået tildelt, og de særlige omstændigheder for en af støttemodtagerne inden for en støtteordning kan således først vurderes på tidspunktet for støttens tilbagesøgning (jf. i denne retning dom af 7.3.2002, sag C-310/99, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 2289, præmis 89-91).

23 Endvidere bemærkes, at i henhold til artikel 288, stk. 4, TEUF er en beslutning bindende i alle enkeltheder for dem, den angiver at være rettet til. Den medlemsstat, som en beslutning fra Kommissionen om tilbagesøgning af ulovlig støtte, som er uforenelig med det indre marked, er rettet til, er derfor i medfør af denne artikel forpligtet til at træffe alle fornødne foranstaltninger til sikring af beslutningens gennemførelse (jf. i denne retning dom af 12.12.2002, sag C-209/00, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 11695, præmis 31, og af 26.6.2003, sag C-404/00, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 6695, præmis 21). Alle medlemsstatens organer, herunder også domstolene, er omfattet af denne bindende virkning (jf. i denne retning dom af 21.5.1987, sag 249/85, Albako Margarinefabrik, Sml. s. 2345, præmis 17).

24 Selv om beslutning 2007/374, der er blevet endelig efter afsigelsen af Domstolens dom i sagen Mediaset mod Kommissionen, derfor er bindende for Den Italienske Republik, som den er rettet til, og følgelig i kraft heraf må betragtes som bindende for den nationale ret, kan det samme ikke gælde for de skrivelser, der senere blev fremsendt til Den Italienske Republik af Kommissionen i forbindelse med udvekslingerne med henblik på den omgående og effektive gennemførelse af denne beslutning.

25 I denne forbindelse skal det således bemærkes, at disse skrivelser, navnlig skrivelserne af 11. juni 2008 og 23. oktober 2009, hvori Mediaset identificeres som modtager i henhold til den pågældende støtteordning, og det nøjagtige støttebeløb, der skal tilbagesøges fra dette selskab, specificeres, ikke udgør beslutninger som omhandlet i artikel 288, stk. 4, TEUF.

26 Det må ligeledes fastslås, at sådanne synspunkter ikke er omfattet af de retsakter, der kan vedtages i henhold til forordning nr. 659/1999.

27 I øvrigt har Kommissionen selv i sine skriftlige indlæg erkendt, at dens synspunkter ikke havde til formål at supplere eller ændre indholdet af beslutning 2007/374, og at de er uden bindende virkning.

28 De synspunkter, som Kommissionen gav udtryk for inden for rammerne af gennemførelsen af beslutning 2007/374, kan derfor ikke betragtes som bindende for den nationale ret.

29 Dog bemærkes, at anvendelsen af de EU-retlige bestemmelser på statsstøtteområdet hviler på en forpligtelse til loyalt samarbejde mellem på den ene side de nationale retter og på den anden side Kommissionen og Unionens retsinstanser, og inden for dette samarbejde handler hver i henhold til den rolle, som de er tildelt i EUF-traktaten. Inden for rammerne af dette samarbejde skal de nationale retter træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger, som er egnede til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, der følger af EU-retten, og afholde sig fra at træffe foranstaltninger, som kan forhindre gennemførelsen af traktatens formål, som det følger af artikel 4, stk. 3, TEU (jf. Deutsche Lufthansa-dommen, præmis 41).

30 Hvis den nationale ret således er i tvivl eller har vanskeligheder med hensyn til opgørelsen af det støttebeløb, der skal tilbagesøges, har den altid mulighed for at henvende sig til Kommissionen, for at sidstnævnte kan støtte denne ret i henhold til princippet om loyalt samarbejde, således som det navnlig fremgår af punkt 89-96 i meddelelse fra Kommissionen om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttereglerne (EUT 2009 C 85, s. 1).

31 Selv om Kommissionens synspunkter følgelig ikke kan binde den nationale ret, skal det bemærkes, at i det omfang de elementer, der er indeholdt i disse synspunkter, og i de af Kommissionens udtalelser, som den nationale ret eventuelt anmoder om under de i foregående præmis angivne betingelser, har til formål at lette de nationale myndigheders udførelse af opgaver i forbindelse med den omgående og effektive gennemførelse af beslutningen om tilbagebetaling, og henset til princippet om loyalt samarbejde, skal den nationale ret anvende disse som et af de forhold, der indgår i vurderingen i forbindelse med den sag, som er indbragt for den, og begrunde sin afgørelse på baggrund af alle de sagsakter, der er fremlagt for den.

32 Under hensyn til samtlige de anførte betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at selv om den nationale ret med henblik på gennemførelse af en beslutning fra Kommissionen, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, og anordner tilbagebetaling af den pågældende støtte, men ikke identificerer de enkelte modtagere af denne støtte eller fastlægger de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, er bundet af denne beslutning, er den derimod ikke bundet af de synspunkter, som den nævnte institution giver udtryk for inden for rammerne af gennemførelsen af denne beslutning. Den nationale ret skal dog, henset til princippet om loyalt samarbejde i henhold til artikel 4, stk. 3 TEU, anvende disse synspunkter som et af de forhold, der indgår i vurderingen i forbindelse med den sag, som er indbragt for den.

Det andet og det tredje spørgsmål

33 Med det andet og det tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den nationale ret ved fastlæggelsen af de nøjagtige støttebeløb, der skal tilbagesøges, og når Kommissionen ikke i beslutningen, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, har identificeret de enkelte modtagere af den pågældende støtte eller fastlagt de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, kan formode, at det støttebeløb, som skal tilbagebetales, er lig nul, såfremt dette følger af de beregninger, som er foretaget på grundlag af samtlige de relevante forhold, som den har kendskab til.

34 Det skal bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at i mangel af EU-forskrifter på området skal tilbagesøgningen af en støtte, der er erklæret for uforenelig med det indre marked, ske i henhold til vilkårene i national ret, for så vidt som disse ikke i praksis umuliggør gennemførelsen af EU-lovgivningen og ikke skader princippet om lighed i forhold til de regler, der gælder for rent nationale tvister af samme art (jf. dom af 13.6.2002, sag C-382/99, Nederlandene mod Kommissionen, Sml. I, s. 5163, præmis 90). Det tilkommer alene den nationale ret at tage stilling til tvisten vedrørende denne tilbagesøgning (jf. i denne retning kendelse af 24.7.2003, sag C-297/01, Sicilcassa m.fl., Sml. I, s. 7849, præmis 41 og 42).

35 Som det desuden er anført i denne doms præmis 22, 23 og 29, idet Kommissionen ikke i beslutningen har identificeret de enkelte modtagere af den pågældende støtte, og heller ikke har fastlagt de nøjagtige støttebeløb, der skal tilbagesøges, tilkommer det den nationale ret, hvis den er forelagt dette, at træffe afgørelse om størrelsen af den statsstøtte, som Kommissionen har bestemt skal tilbagesøges. I tilfælde af vanskeligheder har den nationale ret, som anført i denne doms præmis 30, altid mulighed for at henvende sig til Kommissionen, for at sidstnævnte kan støtte denne ret i overensstemmelse med princippet om loyalt samarbejde i henhold til artikel 4, stk. 3, TEU.

36 Det følger heraf, at den nationale ret med henblik på opgørelsen af det støttebeløb, der skal tilbagesøges, under de i denne doms præmis 31 angivne betingelser skal tage hensyn til samtlige de relevante forhold, som den har kendskab til, herunder udvekslingerne mellem Kommissionen og de nationale myndigheder ved anvendelse af princippet om loyalt samarbejde.

37 Det kan derfor under hensyn til samtlige disse omstændigheder ikke udelukkes, at de beregninger, som den nationale ret har foretaget vedrørende opgørelsen af det støttebeløb, der skal tilbagebetales, giver et resultat, der er lig nul.

38 Det fremgår desuden af de af den nationale ret fremsendte sagsakter, at Kommissionen med hensyn til TIMedia og Fastweb udtrykkeligt har anerkendt, at der ikke skulle tilbagesøges noget beløb hos disse to virksomheder.

39 Derfor, og uden at anfægte gyldigheden af Kommissionens beslutning eller forpligtelsen til tilbagesøgning af den støtte, der er erklæret for ulovlig og uforenelig med det indre marked, kan den nationale ret fastsætte det støttebeløb, som skal tilbagesøges, til lig nul, for så vidt som en sådan fastsættelse følger direkte af opgørelsen af de beløb, som skal tilbagebetales.

40 Henset til ovenstående bemærkninger skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at den nationale ret ved fastlæggelsen af de nøjagtige støttebeløb, der skal tilbagesøges, og når Kommissionen ikke i den beslutning, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, har identificeret de enkelte modtagere af den pågældende støtte eller fastlagt de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, uden at anfægte gyldigheden af Kommissionens beslutning eller forpligtelsen til tilbagebetaling af den pågældende støtte kan fastslå, at det støttebeløb, som skal tilbagebetales, er lig nul, såfremt dette følger af de beregninger, som er foretaget på grundlag af samtlige de relevante forhold, som den har kendskab til.

Sagens omkostninger

41 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

1) **Selv om den nationale ret med henblik på gennemførelse af en beslutning fra Europa-Kommissionen, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, anordner tilbagebetaling af den pågældende støtte, men ikke identificerer de enkelte modtagere af denne støtte eller fastlægger de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, er bundet af denne beslutning, er den derimod ikke bundet af de synspunkter, som den nævnte institution giver udtryk for inden for rammerne af gennemførelsen af denne beslutning. Den nationale ret skal dog, henset til princippet om loyalt samarbejde i henhold til artikel 4, stk. 3, TEU, anvende disse synspunkter som et af de forhold, der indgår i vurderingen i forbindelse med den sag, som er indbragt for den.**

2) **Den nationale ret kan ved fastlæggelsen af de nøjagtige støttebeløb, der skal tilbagesøges, og når Europa-Kommissionen ikke i den beslutning, der erklærer en støtteordning ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, har identificeret de enkelte modtagere af den pågældende støtte eller fastlagt de nøjagtige beløb, der skal tilbagesøges, uden at anfægte gyldigheden af Europa-Kommissionens beslutning eller forpligtelsen til tilbagebetaling af den pågældende**

støtte fastslå, at det støttebeløb, som skal tilbagebetales, er lig nul, såfremt dette følger af de beregninger, som er foretaget på grundlag af samtlige de relevante forhold, som den har kendskab til.

Underskrifter